

รายงานผลงานเรื่องเต็มการทดลองที่สิ้นสุด

- ชุดโครงการวิจัย** : วิจัยและพัฒนามันสำปะหลัง
- โครงการวิจัย** : วิจัยและพัฒนาวิธีการเขตกรรมมันสำปะหลัง
กิจกรรม : วิจัยและพัฒนาการจัดการธาตุอาหารในการผลิตมันสำปะหลังในดินชุดต่าง ๆ
กิจกรรมย่อย : ศึกษาการตอบสนองของมันสำปะหลังต่อการจัดการธาตุอาหารในกลุ่มดินต่าง
- ชื่อการทดลอง (ภาษาไทย)** : ศึกษาการตอบสนองของมันสำปะหลังต่อการจัดการธาตุอาหารในกลุ่มดินต่าง : 1. ชุดดินตาคลี
ชื่อการทดลอง (ภาษาอังกฤษ) : Response of Cassava to Nutrient Management on Calcareous Soil : Takhli Series
- คณะผู้ดำเนินงาน**
หัวหน้าการทดลอง : สมฤทัย ต้นเจริญ¹ สำนักวิจัยพัฒนาปัจจัยการผลิตทางการเกษตร
ผู้ร่วมงาน : ดาวรุ่ง คงเทียน² ศูนย์วิจัยพืชไร่นครสวรรค์
วัลลีย์ อมรพล³ ศูนย์วิจัยพืชไร่ระยอง
กอบเกียรติ ไพศาลเจริญ⁴ ศูนย์วิจัยพืชไร่ขอนแก่น
อนุสรณ์ เทียนศิริฤกษ์¹ สำนักวิจัยพัฒนาปัจจัยการผลิตทางการเกษตร
ศิริขวัญ ภูนา¹ สำนักวิจัยพัฒนาปัจจัยการผลิตทางการเกษตร
ไพโรสน รุจิคุณ⁵ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรบุรีรัมย์

---

¹ สำนักวิจัยพัฒนาปัจจัยการผลิตทางการเกษตร

² ศูนย์วิจัยพืชไร่นครสวรรค์

³ ศูนย์วิจัยพืชไร่ระยอง

⁴ ศูนย์วิจัยพืชไร่ขอนแก่น

⁵ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรบุรีรัมย์

5. บทคัดย่อ

ทำการศึกษาการตอบสนองของมันสำปะหลังต่อการจัดการธาตุอาหารในกลุ่มดินต่าง เพื่อให้ได้ข้อมูลการตอบสนองต่อการใช้ปุ๋ยของมันสำปะหลังพันธุ์ก้าวหน้าที่ปลูกบนดินต่าง ชุดดินตาคลี สำหรับนำไปใช้ในการให้คำแนะนำการใช้ปุ๋ยเฉพาะพื้นที่กับมันสำปะหลังอย่างมีประสิทธิภาพ โดยวางแผนการทดลองแบบ Split plot 3 ซ้ำ ปัจจัยหลัก คือ มันสำปะหลัง 2 พันธุ์ ได้แก่พันธุ์ที่เกษตรกรนิยม (พันธุ์ระยอง 5) และพันธุ์ก้าวหน้า คือ พันธุ์ระยอง 11 ปัจจัยรอง คือ การตอบสนองต่อปุ๋ย 3 ชนิด คือ 1) ไนโตรเจน 4 อัตรา คือ 0, 8, 16 และ 24 กก.N / ไร่ 2) ฟอสฟอรัส 3 อัตรา คือ 0, 8 และ 16 กก.P₂O₅ /ไร่ 3) โพแทสเซียม 4 อัตรา คือ 0, 8, 16 และ 24 กก. K₂O/ไร่ รวมทั้งหมด 9 กรรมวิธี โดยมี 16-8-16 กก.N-P₂O₅-K₂O/ไร่ เป็นปุ๋ยสูตรกลางเพื่อเปรียบเทียบ ใช้ระยะปลูก 0.7x1 เมตร ขนาดแปลงทดลองย่อย 7x8 เมตร พื้นที่เก็บเกี่ยว 5.6x6 เมตรต่อแปลงทดลองย่อย ดำเนินการที่ศูนย์วิจัยพืชไร่นครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ฤดูฝนปี 2554

ผลการทดลอง พบว่า การปลูกมันสำปะหลังพันธุ์ระยอง 11 ในดินต่างชุดดินตาคลี ฤดูฝนปี 2554 ให้ผลผลิตหัวสดเฉลี่ยสูงสุด 3,832 กก./ไร่ ขณะที่พันธุ์ระยอง 5 ให้ผลผลิตหัวสดเฉลี่ย 3,058 กก./ไร่ มันสำปะหลังพันธุ์ระยอง 5 และพันธุ์ระยอง 11 ตอบสนองต่อการใช้ปุ๋ยไนโตรเจนถึง 16 กก.N/ไร่ โดยให้ผลผลิตหัวสดเฉลี่ย 3,741 กก./ไร่ การตอบสนองต่อปุ๋ยฟอสฟอรัสมันสำปะหลังพันธุ์ระยอง 5 ตอบสนองต่อการใช้ปุ๋ยฟอสฟอรัสที่ 8 กก.P₂O₅/ไร่ โดยให้ผลผลิตหัวสดเฉลี่ย 3,946 กก./ไร่ สำหรับมันสำปะหลังพันธุ์ระยอง 11 ตอบสนองต่อการใช้ปุ๋ยฟอสฟอรัสที่ 16 กก.P₂O₅/ไร่ โดยให้ผลผลิตหัวสดเฉลี่ย 4,723 กก./ไร่ และการตอบสนองต่อการใช้ปุ๋ยโพแทสเซียม พบว่า มันสำปะหลังพันธุ์ระยอง 5 ตอบสนองต่อการใช้ปุ๋ยโพแทสเซียมถึง 16 กก.K₂O/ไร่ โดยให้ผลผลิตหัวสดเฉลี่ย 3,946 กก./ไร่ ในขณะที่พันธุ์ระยอง 11 ตอบสนองต่อการใช้ปุ๋ยโพแทสเซียมที่ 24 กก.K₂O/ไร่ โดยให้ผลผลิตหัวสดเฉลี่ย 4,136 กก./ไร่ ซึ่งแสดงว่ามันสำปะหลังพันธุ์ระยอง 11 มีศักยภาพในการให้ผลผลิตมันสำปะหลังสูงกว่าพันธุ์ระยอง 5 และเมื่อกำหนดจุดคุ้มทุนแล้ว พบว่า การใช้ปุ๋ยไนโตรเจน 8 กก.N/ไร่ ให้ค่า MRR คุ้มค่ากับการลงทุน การใช้ปุ๋ยฟอสฟอรัส 8 กก.P₂O₅/ไร่ ให้กำไรสุทธิสูงสุด 2,899 บาท/ไร่ และการใช้ปุ๋ยโพแทสเซียม 8-16 กก.K₂O/ไร่ มีกำไรสุทธิ 2,899 และ 2,933 บาท/ไร่

6. คำนำ

ประเทศไทยเป็นผู้ผลิตและผู้ส่งออกมันสำปะหลังเป็นอันดับ 1 ของโลก โดยมีพื้นที่ปลูกในปี พ.ศ. 2554 เท่ากับ 7.4 ล้านไร่ ได้ผลผลิตหัวสด 21.9 ล้านตัน ผลผลิตเฉลี่ย 3.08 ตัน/ไร่ มีมูลค่า 5.87 หมื่นล้านบาท ซึ่งจะเห็นได้ว่าผลผลิตเฉลี่ยค่อนข้างต่ำ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2554) ปัจจุบันการผลิตมันสำปะหลังมีการเปลี่ยนแปลงไป เกษตรกรต้องการปลูกมันสำปะหลังเพื่อให้ได้ผลผลิตและมีรายได้สูงขึ้น โดยมีการปลูกมันสำปะหลัง

กันหลากหลาย ทั้งในดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำถึงสูง เกษตรกรจึงต้องมีการใช้ปุ๋ยเคมีในอัตราที่แตกต่างกันไป ซึ่งหากใช้ปุ๋ยในอัตราที่ไม่เหมาะสม อาจจะเป็นการเพิ่มต้นทุนการผลิตโดยไม่จำเป็น ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องมีวิธีการจัดการที่ดีเพื่อเพิ่มศักยภาพในการผลิตให้ได้ผลผลิต 5 ตัน/ไร่ ตามเป้าหมายของรัฐบาล ซึ่งจะต้องพิจารณาทั้งในด้านของการพัฒนาพันธุ์ที่ให้ผลผลิตสูง การเลือกพื้นที่ปลูกที่เหมาะสมกับแต่ละพันธุ์ การปรับปรุงความอุดมสมบูรณ์ของดินโดยการจัดการธาตุอาหารอย่างแม่นยำตรงตามระดับความอุดมสมบูรณ์ของดิน และความต้องการของพืช จึงได้ทำการทดลองเพื่อศึกษาหาอัตราปุ๋ยเคมีที่เหมาะสมสำหรับมันสำปะหลังพันธุ์แก้วหน้า ในกลุ่มดินต่างชุดดินตาคลี (Tk) ที่มีลักษณะดินเป็นดินตื้น ถึงชั้นปูนมาร์ลที่พบภายใน 50 ซม.จากผิวดิน ปฏิกริยาดินเป็นต่าง ได้ชั้นดินลงไปเป็นชั้นปูนมาร์ลสีขาวทั้งที่เป็นเม็ดและที่เชื่อมต่อกันหนาแน่น มีข้อจำกัดคือ ดินตื้นถึงชั้นปูนมาร์ล ซึ่งจะมีผลกระทบทางกายภาพและทางเคมีต่อพืช ดินอาจขาดสมดุลธาตุอาหาร โดยเฉพาะการขาดฟอสฟอรัสและจุลธาตุบางชนิด เพื่อใช้ในการผลิตคำแนะนำการใช้พันธุ์และปุ๋ยให้มีประสิทธิภาพแบบเฉพาะพื้นที่สำหรับมันอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับแนะนำเกษตรกรต่อไป

7. วิธีดำเนินการ

- อุปกรณ์

- 1) มันสำปะหลัง 2 พันธุ์ คือ พันธุ์ระยอง 5 และ พันธุ์ระยอง 11
- 2) ปุ๋ยเคมี ได้แก่ ปุ๋ยแอมโมเนียมซัลเฟต (21% N และ 24% S), ปุ๋ยไดแอมโมเนียมฟอสเฟต (18 %N และ 46% P₂O₅) และโพแทสเซียมคลอไรด์ (60% K₂O)
- 3) อุปกรณ์ต่าง ๆ สำหรับเก็บตัวอย่างพืช เช่น ถังกระดาษสำหรับเก็บตัวอย่างพืช เครื่องชั่งน้ำหนัก
- 4) เครื่องวัดหาปริมาณแบ่งแบบ Riemann scale
- 5) เครื่องมือต่าง ๆ สำหรับวิเคราะห์ดินและพืช ได้แก่ Spectrophotometer pH meter และ Flam Photometer
- 6) สารเคมีที่ใช้ในการวิเคราะห์ดินและพืช

- วิธีการ

วางแผนการทดลองแบบ Split plot มี 3 ซ้ำ ปัจจัยหลัก คือ มันสำปะหลัง 2 พันธุ์ ได้แก่พันธุ์ที่เกษตรกรนิยม (พันธุ์ระยอง 5) และพันธุ์แก้วหน้า คือ พันธุ์ระยอง 11 ปัจจัยรอง คือ การตอบสนองต่อปุ๋ย 3 ชนิด คือ 1) ไนโตรเจน 4 อัตรา คือ 0, 8, 16 และ 24 กก.N /ไร่ 2) ฟอสฟอรัส 3 อัตรา คือ 0, 8 และ 16 กก.P₂O₅ /ไร่ 3) โพแทสเซียม 4 อัตรา คือ 0, 8, 16 และ 24 กก.K₂O/ไร่ รวมทั้งหมด 9 กรรมวิธี โดยมี 16-8-16 กก.N-P₂O₅-K₂O/ไร่ เป็นปุ๋ยสูตรกลางเพื่อเปรียบเทียบ

ก่อนเริ่มการทดลองเก็บตัวอย่างดินรวม (Composite Sample) ก่อนปลูกที่ระดับความลึก 0-20 ซม. และ 20-50 ซม. วิเคราะห์คุณสมบัติทางเคมีและปริมาณธาตุอาหารในดิน แล้วทำการปลูกมันสำปะหลังทั้ง 2 พันธุ์ คือพันธุ์ระยอง 5 (เกษตรกรในพื้นที่นิยมปลูก) และพันธุ์ระยอง 11 ในดินต่าง ชุดดินตาคลี ที่ศูนย์วิจัยพืชไร่ นครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ขนาดแปลงทดลองย่อย 7 X 8 ม. และระยะปลูก 0.7X1 ม. ปลูกมันสำปะหลังเมื่อ 26 พฤษภาคม 2554 ใสปุ๋ยตามกรรมวิธี (Treatment) โดยผสมปุ๋ยรวมกัน ใสปุ๋ยที่อายุ 2 เดือน โดยผสมปุ๋ยรวมกันตามตำราการทดลอง ใสด้านข้างต้นของมันสำปะหลังแล้วกลบปุ๋ย กำจัดวัชพืชตามความจำเป็น โดยไม่ปล่อยให้วัชพืชมีผลกระทบต่อการเจริญเติบโตของมันสำปะหลัง เก็บเกี่ยวผลผลิตมันสำปะหลังเมื่อเดือน 23-25 เมษายน 2555 ในพื้นที่ 5.6x6 ม. วัดปริมาณแป้งด้วยเครื่องวัดแบบ Riemann scale คำนวณผลผลิตหัวสด ผลผลิตแป้ง และค่าดัชนีการเก็บเกี่ยว เก็บตัวอย่างต้น ใบ หัว และเหง้า เพื่อวิเคราะห์ปริมาณธาตุอาหารในส่วนต่าง ๆ วิเคราะห์ข้อมูลผลการทดลองโดยใช้โปรแกรม iristat เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย โดยวิธี Duncan' s Multiple Range Test (DMRT) และเปรียบเทียบผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ โดยใช้อัตราผลตอบแทนส่วนเพิ่ม (marginal rate of return, MRR) ตามวิธีของอาร์นต์และธรรักษ์ (2534) โดยมีหลักเกณฑ์ว่า การลงทุนมีความคุ้มค่า เมื่อค่า MRR เท่ากับหรือมากกว่า 100 %

บันทึกข้อมูลผลวิเคราะห์ดินที่ระดับความลึก 0-20 ซม. และ 20-50 ซม. ก่อนปลูกและหลังปลูก วิเคราะห์หาความเป็นกรดเป็นด่าง (pH) ปริมาณอินทรีย์วัตถุ ฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์ และโพแทสเซียมที่แลกเปลี่ยนได้ เนื้อดิน และความหนาแน่นรวมของดิน บันทึกความสูง เก็บเกี่ยวผลผลิตหัวสดในพื้นที่ 5.6x6 ม. คำนวณผลผลิต/ไร่ และสุ่มตัวอย่างหัวสดมา 5 กก./แปลงทดลองย่อย เพื่อหาปริมาณแป้งในหัวสด โดยเครื่องวัดแบบ Riemann scale เมื่อทราบปริมาณแป้งในหัวสด สามารถคำนวณผลผลิตแป้งโดยใช้สูตรดังนี้

$$\text{ผลผลิตแป้ง (กก./ไร่)} = \text{ผลผลิตหัวสด} \times (\text{ปริมาณแป้งในหัวสด}) / 100$$

- เวลาและสถานที่

ระยะเวลาดำเนินการทดลอง เมษายน 2554 – พฤษภาคม 2555

ดำเนินการทดลองที่ศูนย์วิจัยพืชไร่ นครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

8. ผลการทดลองและวิจารณ์

1) สมบัติของดินชุดตาคลี

ผลวิเคราะห์สมบัติของดินชุดตาคลีก่อนทำการทดลองที่ระดับความลึก 0-20 ซม. และ 20-50 ซม. พบว่า ชุดดินตาคลีมีเนื้อดินเป็นดินร่วนปนเหนียว สีดำปนสีเทา และมีเม็ดปูนมาร์ลปนอยู่ทั่วไปในเนื้อดินและตามผิวดิน มีความหนาแน่นรวมของดิน 1.66 และ 1.61 ก./ลบ.ซม. ดินมีปฏิกิริยาดินเป็นด่างค่อนข้างมาก มีค่า pH 8.15 และ pH 8.46 ปริมาณอินทรีย์วัตถุอยู่ในระดับปานกลางเท่ากับ 1.02% และ 0.17% ปริมาณฟอสฟอรัสที่

เป็นประโยชน์ต่ำมากจนไม่สามารถวิเคราะห์หาปริมาณได้ และปริมาณโพแทสเซียมที่แลกเปลี่ยนได้ต่ำมีค่าเท่ากับ 65.9 และ 7.8 มก./กก. ตามลำดับ (ตารางที่ 1)

2) การเจริญเติบโตและผลผลิตของมันสำปะหลัง

2.1) การตอบสนองของ N P K ต่อการเจริญเติบโต

ผลการทดลองจากการปลูกมันสำปะหลังทั้ง 2 พันธุ์ คือ พันธุ์ระยอง 5 และพันธุ์ระยอง 11 ในฤดูฝนปี 2554 ในดินต่างชุดดินตาคลี พบว่า ให้ความสูงไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยให้ความสูงเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 169 - 183 ซม.

การตอบสนองต่อปุ๋ยไนโตรเจน พบว่า การใช้ปุ๋ยไนโตรเจนให้ความสูงของมันสำปะหลังไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยให้ความสูงเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 169 - 183 ซม.

การตอบสนองต่อปุ๋ยฟอสฟอรัส พบว่า การใช้ปุ๋ยฟอสฟอรัสทั้ง 3 ระดับ ไม่มีผลต่อความสูงของมันสำปะหลัง โดยมีความสูงเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 177 - 183 ซม.

การตอบสนองต่อปุ๋ยโพแทสเซียม พบว่า การใช้ปุ๋ยโพแทสเซียมไม่มีผลต่อความสูงของมันสำปะหลัง โดยให้ความสูงเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 171 - 183 ซม. และไม่พบปฏิกริยาสัมพันธ์ระหว่างพันธุ์มันสำปะหลังกับการใส่ปุ๋ยอัตราต่าง ๆ ต่อความสูง (ตารางที่ 2)

2.2) การตอบสนองของ N P K ต่อผลผลิตหัวสด

การปลูกมันสำปะหลังทั้ง 2 พันธุ์ คือ พันธุ์ระยอง 5 และพันธุ์ระยอง 11 ในดินต่าง ชุดดินตาคลี พบว่า ให้ผลผลิตหัวสดไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพันธุ์ระยอง 5 ให้ผลผลิตหัวสดเฉลี่ยสูงสุด 3,058 กก./ไร่ และพันธุ์ระยอง 11 ให้ผลผลิตหัวสดเฉลี่ย 3,832 กก./ไร่

การตอบสนองต่อปุ๋ยไนโตรเจน พบว่า การใช้ปุ๋ยไนโตรเจนไม่มีผลต่อผลผลิตหัวสดของมันสำปะหลัง โดยให้ผลผลิตหัวสดสูงสุดเฉลี่ย 3,132 - 3,741 กก./ไร่

การตอบสนองต่อปุ๋ยฟอสฟอรัส พบว่า การใช้ปุ๋ยฟอสฟอรัสให้ผลผลิตหัวสดไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยให้ผลผลิตหัวสดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3,450 - 3,787 กก./ไร่

การตอบสนองต่อปุ๋ยโพแทสเซียม พบว่า มันสำปะหลังมีการตอบสนองต่อการใส่ปุ๋ยโพแทสเซียมให้ผลผลิตหัวสดไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยให้ผลผลิตหัวสดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2,903 - 3,846 กก./ไร่ โดยการใส่ปุ๋ยโพแทสเซียมที่ 24 กก. K_2O /ไร่ ให้ผลผลิตหัวสดเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3,846 กก./ไร่ รองลงมาคือ การใส่ปุ๋ยโพแทสเซียม 16 และ 8 กก. K_2O /ไร่ ให้ผลผลิตหัวสดเฉลี่ย 3,741 และ 3,317 กก./ไร่ ตามลำดับ สำหรับ

การไม่ใช้ปุ๋ยโพแทสเซียมให้ผลผลิตหัวสดเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 2,903 กก./ไร่ และไม่พบปฏิกิริยาสัมพันธ์ระหว่างพันธุ์มันสำปะหลังกับการใส่ปุ๋ยอัตราต่าง ๆ ต่อผลผลิตหัวสด (ตารางที่ 3)

2.3) การตอบสนองของ N P K ต่อเปอร์เซ็นต์แป้ง

การปลูกมันสำปะหลังพันธุ์ระยอง 5 และ พันธุ์ระยอง 11 ในดินต่าง ชุดดินตาคลี ให้เปอร์เซ็นต์แป้งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพันธุ์ระยอง 11 ให้เปอร์เซ็นต์แป้งเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 28.2 % ในขณะที่พันธุ์ระยอง 5 ให้เปอร์เซ็นต์แป้งเฉลี่ยเท่ากับ 24.7 %

การตอบสนองต่อปุ๋ยไนโตรเจน พบว่า การใช้ปุ๋ยไนโตรเจนที่ 24 กก.N/ไร่ ให้เปอร์เซ็นต์แป้งเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 27.6 % ไม่แตกต่างกันใช้ปุ๋ยไนโตรเจนที่ 16 กก.N/ไร่ โดยให้เปอร์เซ็นต์แป้งเฉลี่ยเท่ากับ 26.3 % แตกต่างกับการไม่ใช้ปุ๋ยไนโตรเจน ซึ่งให้เปอร์เซ็นต์แป้งเฉลี่ยเท่ากับ 25.5 %

การตอบสนองต่อปุ๋ยฟอสฟอรัส พบว่า การใช้ปุ๋ยฟอสฟอรัสทุกระดับ ให้เปอร์เซ็นต์แป้งไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยให้เปอร์เซ็นต์แป้งเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 26.2 – 26.3%

การตอบสนองต่อปุ๋ยโพแทสเซียม พบว่า การใช้ปุ๋ยโพแทสเซียมทุกระดับให้เปอร์เซ็นต์แป้งไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเช่นกัน โดยให้เปอร์เซ็นต์แป้งเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 26.2 – 27.1% โดยการใส่ปุ๋ยโพแทสเซียมที่ 24 กก.K₂O/ไร่ ให้เปอร์เซ็นต์แป้งเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 27.1 % และไม่พบปฏิกิริยาสัมพันธ์ระหว่างพันธุ์มันสำปะหลังกับการใส่ปุ๋ยอัตราต่าง ๆ ต่อเปอร์เซ็นต์แป้ง (ตารางที่ 4)

2.4) การตอบสนองของ N P K ต่อผลผลิตแป้ง

การปลูกมันสำปะหลังพันธุ์ระยอง 5 และ พันธุ์ระยอง 11 ในดินต่าง ชุดดินตาคลี พบว่า ให้ผลผลิตแป้งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพันธุ์ระยอง 11 ให้ผลผลิตแป้งเฉลี่ยสูงสุด 1,088 กก./ไร่ แตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญกับพันธุ์ระยอง 5 ซึ่งให้ผลผลิตแป้งเฉลี่ย 757 กก./ไร่

การตอบสนองต่อปุ๋ยไนโตรเจน พบว่า มันสำปะหลังตอบสนองต่อการให้ผลผลิตแป้งสูงสุดไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยให้ผลผลิตแป้งสูงสุดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 812 - 981 กก./ไร่

การตอบสนองต่อปุ๋ยฟอสฟอรัส พบว่า การใช้ปุ๋ยฟอสฟอรัสที่ 16 กก.P₂O₅/ไร่ ให้ผลผลิตแป้งสูงสุดเฉลี่ย 1,009 กก./ไร่ ไม่แตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญกับการใช้ปุ๋ยฟอสฟอรัสที่ 8 กก.P₂O₅/ไร่ และการไม่ใส่ปุ๋ยฟอสฟอรัส ซึ่งให้ผลผลิตแป้งเฉลี่ยเท่ากับ 981 และ 914 กก./ไร่ ตามลำดับ

การตอบสนองต่อปุ๋ยโพแทสเซียม พบว่า การตอบสนองต่อการใส่ปุ๋ยโพแทสเซียมที่ 24 กก.K₂O/ไร่ โดยให้ผลผลิตแป้งเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 1,045 กก./ไร่ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการใส่ปุ๋ยโพแทสเซียมที่ 16 กก.K₂O/ไร่ 8 กก.K₂O/ไร่ และการไม่ใส่ปุ๋ยโพแทสเซียม โดยให้ผลผลิตแป้งเฉลี่ย 981 893

และ 779 กก./ไร่ และไม่พบปฏิกิริยาสัมพันธ์ระหว่างพันธุ์มันสำปะหลังกับการใส่ปุ๋ยอัตราต่าง ๆ ต่อผลผลิตแป้ง (ตารางที่ 5)

3) การดูการใช้ธาตุอาหารของมันสำปะหลัง

3.1) ผลของการใส่ปุ๋ยไนโตรเจนต่อการดูใช้ธาตุอาหาร

ผลการวิเคราะห์ปริมาณธาตุอาหารที่ถูกดูใช้ไปสะสมในส่วนของต้น (ท่อนพันธุ์) ใบ เหง้า และหัวของมันสำปะหลัง จากเก็บเกี่ยวผลผลิตที่ปลูกในฤดูฝนปี 2554 ในชุดดินตาคลี พบว่า ปริมาณธาตุอาหารไนโตรเจนที่ถูกดูใช้ไปสะสมในส่วนของใบ > ต้น > เหง้า > หัว มีการดูใช้ฟอสฟอรัสไปสะสมในส่วนของหัว > ต้น > ใบ > เหง้า และมีการดูใช้โพแทสเซียมไปสะสมในส่วนของหัว > เหง้า > ต้น > ใบ โดยการปลูกมันสำปะหลังพันธุ์ระยอง 11 ซึ่งได้ผลผลิตเฉลี่ย 3,683 กก./ไร่ มีการดูใช้ในโตรเจนไปสะสมในส่วนของหัว ต้น ใบ และเหง้า สูงสุด 11.0 กก.N/ไร่ หรือ 3.28 กก.N/ตันผลผลิต มีการดูใช้ฟอสฟอรัส 8.1 กก.P₂O₅/ไร่ หรือ 1.40 กก.P₂O/ตันผลผลิต และดูใช้โพแทสเซียม 23.7 กก.K₂O/ไร่ หรือ 3.34 กก.K₂O/ตันผลผลิต การปลูกมันสำปะหลังพันธุ์ระยอง 5 ได้ผลผลิตเฉลี่ย 3,165 กก./ไร่ มีการดูใช้ในโตรเจนไปสะสมในส่วนของหัว ต้น ใบ และเหง้า เท่ากับ 10.3 กก.N/ไร่ หรือ 3.65 กก.N/ตันผลผลิต มีการดูใช้ฟอสฟอรัส 6.6 กก.P₂O₅/ไร่ หรือ 1.32 กก.P₂O/ตันผลผลิต และดูใช้โพแทสเซียม 21.2 กก.K₂O/ไร่ หรือ 3.39 กก.K₂O/ตันผลผลิต

การใส่ปุ๋ยไนโตรเจนทั้ง 4 ระดับ คือ 0 8 16 และ 24 กก.N/ไร่ เพื่อให้ได้ผลผลิตเฉลี่ย 3,424 กก./ไร่ มีการดูใช้ในโตรเจนไปสะสมในส่วนของต้น ใบ เหง้า และหัวของมันสำปะหลังเฉลี่ย 10.64 กก.N/ไร่ เท่ากับ 26.30% ดูใช้ฟอสฟอรัสเฉลี่ย 7.35 กก.P₂O₅/ไร่ เท่ากับ 18.15% และดูใช้โพแทสเซียมเฉลี่ย 22.48 กก.K₂O/ไร่ เท่ากับ 55.56% (ตารางที่ 6)

3.2) ผลของการใส่ปุ๋ยฟอสฟอรัสต่อการดูใช้ธาตุอาหาร

ผลการวิเคราะห์ปริมาณธาตุอาหารที่ถูกดูใช้และไปสะสมในส่วนของต้น ใบ เหง้า และหัวของมันสำปะหลังทั้ง 2 พันธุ์ พบว่า ปริมาณธาตุอาหารฟอสฟอรัสที่ถูกดูใช้ไปสะสมในส่วนของหัว > ต้น > ใบ > เหง้า มีการดูใช้ในโตรเจนไปสะสมในส่วนของใบ > ต้น > เหง้า > หัว และดูใช้โพแทสเซียมไปสะสมในส่วนของหัว > ต้น > เหง้า > ใบ โดยมันสำปะหลังพันธุ์ระยอง 11 ซึ่งได้ผลผลิตเฉลี่ย 4,033 กก./ไร่ มีการดูใช้ฟอสฟอรัสรวมทุกส่วนสูงสุด 9.0 กก.P₂O/ไร่ หรือ 1.50 กก.P₂O/ตันผลผลิต มีการดูใช้ในโตรเจน 12.0 กก.N/ไร่ หรือ 3.52 กก.N/ตันผลผลิต และดูใช้โพแทสเซียม 25.3 กก.K₂O/ไร่ หรือ 3.33 กก.K₂O/ตันผลผลิต สำหรับมันสำปะหลังพันธุ์ระยอง 5 ซึ่งได้ผลผลิตเฉลี่ย 3,286 กก./ไร่ มีการดูใช้ฟอสฟอรัสรวมทุกส่วน 6.0 กก.P₂O₅/ไร่ หรือ 1.36 มีการดูใช้ในโตรเจน 10.9 กก.N/ไร่ หรือ 3.94 และมีการดูใช้โพแทสเซียม 23.1 กก.K₂O/ไร่ หรือ 3.45 กก.K₂O/ตันผลผลิต

การใช้ปุ๋ยฟอสฟอรัส 3 ระดับ คือ 0 8 และ 16 กก.P₂O₅/ไร่ เพื่อให้ได้ผลผลิตเฉลี่ย 3,660 กก./ไร่ มีการดูใช้ในโตรเจนไปสะสมในส่วนของต้น ใบ เหน้ง และหัวของมันสำปะหลังเฉลี่ย 11.43 กก.N/ไร่ เท่ากับ 26.53% ดูใช้ฟอสฟอรัสเฉลี่ย 7.49 กก.P₂O₅/ไร่ เท่ากับ 17.40% และดูใช้โพแทสเซียมเฉลี่ย 24.15 กก.K₂O/ไร่ เท่ากับ 56.07% (ตารางที่ 7)

3.3) ผลของการใช้ปุ๋ยโพแทสเซียมต่อการดูใช้ธาตุอาหาร

ผลการวิเคราะห์ปริมาณธาตุอาหารที่ถูกดูใช้และไปสะสมในส่วนของต้น ใบ เหน้ง และหัวของ มันสำปะหลัง พบว่า ธาตุอาหารโพแทสเซียมที่ถูกดูใช้ไปสะสมในส่วนของหัว > ต้น > เหน้ง > ใบ มีการดูใช้ในโตรเจนไปสะสมในส่วนของใบ > ต้น > เหน้ง > หัว และดูใช้ฟอสฟอรัสไปสะสมในส่วนของหัว > ต้น > ใบ > เหน้ง โดยการปลูกมันสำปะหลังพันธุ์ระยอง 11 ซึ่งได้ผลผลิตเฉลี่ย 3,381 กก./ไร่ มีการดูใช้โพแทสเซียมรวมทุก ส่วนสูงสุด 25.2 กก.K₂O/ไร่ หรือ 3.42 กก./ต้นผลผลิต มีการดูใช้ในโตรเจน 12.3 กก.N/ไร่ หรือ 3.50 กก.N/ต้นผลผลิต มีการดูใช้ฟอสฟอรัส 8.3 กก.P₂O₅/ไร่ หรือ 1.38 กก.P₂O₅/ต้นผลผลิต สำหรับการปลูกมันสำปะหลัง พันธุ์ระยอง 5 เพื่อให้ได้ผลผลิตเฉลี่ย 3,223 กก./ไร่ มีการดูใช้โพแทสเซียม 23.4 กก.K₂O/ไร่ หรือ 3.60 มีการ ดูใช้ในโตรเจน 11.5 กก.N/ไร่ หรือ 3.68 กก.N/ต้นผลผลิต มีการดูใช้ฟอสฟอรัส 7.1 กก.P₂O₅/ไร่ หรือ 1.33 กก.P₂O₅/ต้นผลผลิต

การใช้ปุ๋ยโพแทสเซียมทั้ง 4 ระดับ คือ 0 8 16 และ 24 กก.K₂O/ไร่ เพื่อให้ได้ผลผลิตเฉลี่ย 3,452 กก./ไร่ มีการดูใช้ในโตรเจนไปสะสมในส่วนของต้น ใบ เหน้ง และหัวของมันสำปะหลังเฉลี่ย 11.92 กก.N/ไร่ เท่ากับ 27.15% ดูใช้ฟอสฟอรัสเฉลี่ย 7.70 กก.P₂O₅/ไร่ เท่ากับ 17.53% และดูใช้โพแทสเซียมเฉลี่ย 24.28 กก.K₂O/ไร่ เท่ากับ 55.32% (ตารางที่ 8)

4) ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ

การปลูกมันสำปะหลังเพื่อให้ได้ผลผลิตสูง จำเป็นจะต้องมีการจัดการที่ดี และมีการลงทุนเพิ่มขึ้น เนื่องจากมีการใช้ปัจจัยการผลิตเพิ่มขึ้น ปุ๋ยอัตราสูงจะให้ผลผลิตสูง แต่อาจจะไม่ใช่อัตราที่เหมาะสมที่สุด ดังนั้นจึง ต้องคำนวณรายได้ และจุดคุ้มทุน เพื่อประกอบการตัดสินใจในการเลือกใช้พันธุ์ และอัตราปุ๋ยที่เหมาะสม หลังจาก เก็บเกี่ยวผลผลิตหัวสด จากคำนวณรายได้ พบว่า การปลูกมันสำปะหลังพันธุ์ระยอง 11 ทำให้ได้กำไรสุทธิเฉลี่ย สูงสุด เป็นเงิน 3,255 บาท/ไร่ ส่วนพันธุ์ระยอง 5 มีกำไรสุทธิเฉลี่ยเท่ากับ 1,760 บาท/ไร่

การใช้ปุ๋ยไนโตรเจน พบว่า การใช้ปุ๋ยไนโตรเจนที่ 8 กก.N/ไร่ มีกำไรสุทธิสูงสุดเฉลี่ย 2,908 บาท/ไร่ และมีกำไรเพิ่มขึ้นสูงสุด 650 บาท/ไร่ มีค่า MRR เท่ากับ 220 % ซึ่งคุ้มค่ากับการลงทุนมากที่สุด รองลงมาคือ การใช้ปุ๋ยไนโตรเจน 16 กก.N/ไร่ มีกำไรสุทธิเฉลี่ย 2,899 บาท/ไร่ และมีรายได้สูงสุด 7,436 บาท/ไร่

การใช้ปุ๋ยฟอสฟอรัส พบว่า การใช้ปุ๋ยฟอสฟอรัส 8 กก. P_2O_5 /ไร่ มีกำไรสุทธิสูงสุดเฉลี่ย 2,899 บาท/ไร่ และมีกำไรเพิ่มขึ้นสูงสุด 78 บาท/ไร่ มีค่า MRR เท่ากับ 16% ขณะที่การใช้ปุ๋ยฟอสฟอรัส 16 กก. P_2O_5 /ไร่ ซึ่งมีกำไรสุทธิเฉลี่ย 2,700 บาท/ไร่ และมีรายได้สูงสุดเท่ากับ 7,512 บาท/ไร่

การใช้ปุ๋ยโพแทสเซียม พบว่า การใช้ปุ๋ยโพแทสเซียม 16 กก. K_2O /ไร่ มีกำไรสุทธิเฉลี่ย 2,899 บาท/ไร่ และมีกำไรเพิ่มขึ้นสูงสุด 387 บาท/ไร่ มีค่า MRR 95% คุ่มค่ากับการลงทุนมากที่สุด ขณะที่การใช้ปุ๋ยโพแทสเซียม 8 กก. K_2O /ไร่ มีกำไรสุทธิเฉลี่ย 2,512 บาท/ไร่ และมีกำไรเพิ่มขึ้น 391 บาท/ไร่ และการใช้ปุ๋ยโพแทสเซียม 24 กก. K_2O /ไร่ มีกำไรสุทธิเฉลี่ย 2,933 บาท/ไร่ และมีกำไรเพิ่มขึ้น 34 บาท/ไร่ และมีรายได้สูงสุด 2,933 บาท/ไร่ (ตารางที่ 9)

9. สรุปผลการทดลองและข้อเสนอแนะ :

การปลูกมันสำปะหลังพันธุ์ระยอง 11 ในดินต่างชุดดินตาคลี ฤดูฝนปี 2554 ให้ผลผลิตหัวสดเฉลี่ยสูงสุด 3,832 กก./ไร่ ขณะที่พันธุ์ระยอง 5 ให้ผลผลิตหัวสดเฉลี่ย 3,058 กก./ไร่ และการปลูกมันสำปะหลังพันธุ์ระยอง 11 ให้เปอร์เซ็นต์แป้ง และผลผลิตแป้งเฉลี่ยสูงสุด 28.2% และ 1,088 กก./ไร่ ตามลำดับ การใช้ปุ๋ยไนโตรเจน 16 กก.N/ไร่ ให้ผลผลิตหัวสดสูงสุดเฉลี่ย 3,741 กก./ไร่ การใช้ปุ๋ยฟอสฟอรัสที่ 16 กก. P_2O_5 /ไร่ ให้ผลผลิตหัวสดสูงสุดเฉลี่ย 3,787 กก./ไร่ และการใช้ปุ๋ยโพแทสเซียม 24 กก. K_2O /ไร่ ให้ผลผลิตหัวสดสูงสุดเฉลี่ย 3,846 กก./ไร่ ส่วนปริมาณธาตุอาหารที่ดูดใช้ไปสะสมในส่วนต่าง ๆ พบว่า ไนโตรเจนถูกดูดใช้ไปสะสมในส่วนของใบ > ต้น > เหง้า > หัว ฟอสฟอรัสถูกดูดใช้ไปสะสมในส่วนของหัว > ต้น > ใบ > เหง้า และโพแทสเซียมถูกดูดใช้ไปสะสมในส่วนของหัว > ต้น > เหง้า > ใบ

จากคำนวณรายได้ พบว่า การปลูกมันสำปะหลังพันธุ์ระยอง 11 ทำให้ได้กำไรสุทธิเฉลี่ยสูงสุดเป็นเงิน 3,255 บาท/ไร่ ส่วนพันธุ์ระยอง 5 มีกำไรสุทธิเฉลี่ย 1,760 บาท/ไร่ การใช้ปุ๋ยไนโตรเจนที่ 8 กก.N/ไร่ มีกำไรสุทธิสูงสุดเฉลี่ย 2,908 บาท/ไร่ และมีกำไรเพิ่มขึ้น 650 บาท/ไร่ การใช้ปุ๋ยฟอสฟอรัส 8 กก. P_2O_5 /ไร่ มีกำไรสุทธิสูงสุดเฉลี่ย 2,899 บาท/ไร่ การใช้ปุ๋ยโพแทสเซียม 16 K_2O /ไร่ มีกำไรสุทธิเฉลี่ย 2,899 บาท/ไร่ และมีกำไรเพิ่มขึ้น 387 บาท/ไร่ มีค่า MRR 95% คุ่มค่ากับการลงทุนมากที่สุด

10. การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

1) สามารถนำไปใช้ประโยชน์โดยให้คำแนะนำ และถ่ายทอดให้เกษตรกรและนักวิชาการเกษตร ทราบถึงการ ใช้ปุ๋ยเฉพาะพื้นที่กับมันสำปะหลังอย่างมีประสิทธิภาพ

2) ทั้งนี้ควรได้มีการพัฒนาวิจัยต่อในกลุ่มดินต่างๆ เพื่อให้สามารถให้คำแนะนำการใช้ปุ๋ยให้มีประสิทธิภาพ แบบเฉพาะพื้นที่สำหรับมันสำปะหลังอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

11. คำขอบคุณ (ถ้ามี)

ผู้ดำเนินการวิจัยขอขอบคุณศูนย์วิจัยพืชไร่นครสวรรค์ ที่เอื้อเฟื้อสถานที่ และความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้

12. เอกสารอ้างอิง

- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2554. สถิติการเกษตรของประเทศไทย ปีเพาะปลูก 2553/2554. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรุงเทพมหานคร. 201 หน้า [www.http://oae.go.th](http://oae.go.th)
- อารันต์ พัฒโนทัย และ ธนรักษ์ เมฆขยาย. 2534. จากข้อมูลผลการทดลองสู่คำแนะนำเกษตรกร คู่มือการอบรมทางเศรษฐศาสตร์ ฝ่ายเศรษฐศาสตร์ ศูนย์วิจัยการปรับปรุงข้าวโพด และข้าวสาลีนานาชาติ. กรุงเทพมหานคร. 88 หน้า.
- Peech, M. 1965. Soil pH by grass electrode pH meter, pp. 914-925. In C.A. Black, D. D. Evans, R.L. White, L.E.Ensminger,F.E. Clark,and R.C.Dinsuer (eds). Method of soil Analysis Part 2 : Physical and menerological Propertics, Inching Statistics of Measurement and Sampling American Society of Agronomy Inc., Pubisher Madison,USA.
- Bray, R.H. and L.T. Kurtz. 1945. Determination of total organic and available forms of phosphorus in soils. Soil Science 59: 39-45.
- Thomas, G.W. 1982. Exchangeable cation. In A.L. Page et al (ed.). Method of soil analysis. Second edition. Agronomy 9: 159-166. American Society of Agronomy. Inc., Madison, Wisconsin, U.S.A.
- Walkley, A. and I. A. Black. 1934. An examination of the Degtjareff method for determining soil organic matter and a proposed modification of the chromic acid titration method. Soil Science 37: 29-37.

13. ภาคผนวก

ตารางที่ 1 ผลวิเคราะห์สมบัติของดินชุดตาคีก่อนทำการทดลอง ปี 2554

ระดับความลึก จากผิวดิน (ซม.)	เนื้อดิน ^{1/}	ความหนาแน่นรวม ของดิน (ก./ลบ.ซม.)	pH ^{2/} (1:1)	อินทรีย์วัตถุ ^{3/} (%)	ฟอสฟอรัสที่ เป็นประโยชน์ ^{4/} (มก./กก.)	โพแทสเซียมที่ แลกเปลี่ยนได้ ^{5/} (มก./กก.)
---------------------------------	------------------------	---	---------------------------	------------------------------------	--	---

0-20	ดินร่วนปนเหนียว	1.66	8.15	1.02	nd	65.9
20-50	ดินร่วนปนเหนียว	1.61	8.46	0.17	nd	7.8

nd ไม่สามารถวิเคราะห์หาปริมาณได้

^{1/} Hydrometer method

^{2/} Peech (1965) อัตราส่วนดิน:น้ำ = 1:1

^{3/} Walkley and Black (1934)

^{4/} Bray and Kurtz (1945)

^{5/} Thomas (1982)

ตารางที่ 2 ผลของปุ๋ยเคมีต่อความสูง (ซม.) ของมันสำปะหลัง 2 พันธุ์ ที่ปลูกในดินต่าง ชุดดินตาคลี ศูนย์วิจัยพืชไร่นครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ฤดูฝนปี 2554

อัตราปุ๋ย (F) N-P ₂ O ₅ -K ₂ O กก./ไร่	พันธุ์มันสำปะหลัง (V)		ค่าเฉลี่ย
	ระยอง 5	ระยอง 11	
ไนโตรเจน (กก./ไร่)			
0-8-16	159 a	179 ab	169 a
8-8-16	171 a	176 b	174 a
16-8-16	179 a	187 ab	183 a
24-8-16	175 a	183 ab	179 a
ฟอสฟอรัส (กก./ไร่)			
16-0-16	175 a	180 ab	177 a
16-8-16	179 a	187 ab	183 a
16-16-16	165 a	202 a	183 a
โพแทสเซียม (กก./ไร่)			
16-8-0	169 a	174 b	171 a
16-8-8	171 a	181 ab	176 a
16-8-16	179 a	187 ab	183 a
16-8-24	169 a	178 b	173 a
ค่าเฉลี่ย	170	182	176

CV. (a) = 10.3 % CV.(b) = 7.0 % พันธุ์ (V) = NS ,ปุ๋ย (F) = NS, V x F = NS

NS = ไม่แตกต่างกันทางสถิติ

ค่าเฉลี่ยในสมมุติเดียวกันที่ตามด้วยอักษรที่เหมือนกัน ไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % โดยวิธี

DMRT

ตารางที่ 3 ผลของปุ๋ยเคมีต่อผลผลิตหัวสด (กก./ไร่) ของมันสำปะหลัง 2 พันธุ์ที่ปลูกในดินต่าง
ชนิดดินตาคลี ศูนย์วิจัยพืชไร่นครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ฤดูฝนปี 2554

อัตราปุ๋ย (F) N-P ₂ O ₅ -K ₂ O กก./ไร่	พันธุ์มันสำปะหลัง (V)		ค่าเฉลี่ย
	ระยะ 5	ระยะ 11	
ไนโตรเจน (กก./ไร่)			
0-8-16	2,586 ab	3,677 a	3,132 a
8-8-16	3,480 ab	3,791 a	3,636 a
16-8-16	3,946 a	3,536 a	3,741 a
24-8-16	2,649 ab	3,729 a	3,189 a
ฟอสฟอรัส (กก./ไร่)			
16-0-16	3,062 ab	3,839 a	3,450 a
16-8-16	3,946 ab	3,536 a	3,741 a
16-16-16	2,851 ab	4,723 a	3,787 a
โพแทสเซียม (กก./ไร่)			
16-8-0	2,337 b	3,470 a	2,903 a
16-8-8	3,052 ab	3,582 a	3,317 a
16-8-16	3,946 ab	3,536 a	3,741 a
16-8-24	3,556 ab	4,136 a	3,846 a
ค่าเฉลี่ย	3,058	3,832	3,445

CV. (a) = 22.8 % CV.(b) = 23.6 % พันธุ์ (V) = NS ,ปุ๋ย (F) = NS, V × F = NS

NS = ไม่แตกต่างกันทางสถิติ

ค่าเฉลี่ยในสมมุติเดียวกันที่ตามด้วยอักษรที่เหมือนกัน ไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % โดยวิธี

DMRT

ตารางที่ 4 ผลของปุ๋ยเคมีต่อปริมาณแป้ง (เปอร์เซ็นต์) ของมันสำปะหลัง 2 พันธุ์ ที่ปลูกในดินต่าง
ชนิดดินตาคลี ศูนย์วิจัยพืชไร่นครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ฤดูฝนปี 2554

อัตราปุ๋ย (F) N-P ₂ O ₅ -K ₂ O กก./ไร่	พันธุ์มันสำปะหลัง (V)		ค่าเฉลี่ย
	ระยะของ 5	ระยะของ 11	
ไนโตรเจน (กก./ไร่)			
0-8-16	22.8 b	28.2 a	25.5 c
8-8-16	23.9 ab	28.0 a	26.0 bc
16-8-16	25.2 a	27.4 a	26.3 abc
24-8-16	25.7 a	29.4 a	27.6 a
ฟอสฟอรัส (กก./ไร่)			
16-0-16	24.3 ab	28.2 a	26.3 abc
16-8-16	25.2 a	27.4 a	26.3 abc
16-16-16	24.1 ab	28.2 a	26.2 abc
โพแทสเซียม (กก./ไร่)			
16-8-0	24.7 ab	28.4 a	26.6 abc
16-8-8	25.7 a	27.6 a	26.7 abc
16-8-16	25.2 a	27.4 a	26.2 abc
16-8-24	25.7 a	28.5 a	27.1 ab
ค่าเฉลี่ย	24.7	28.2	26.0
CV. (a) = 7.5 % CV.(b) = 4.2 % พันธุ์ (V) = * , ปุ๋ย (F) = NS, V x F = NS			

NS = ไม่แตกต่างกันทางสถิติ

* = แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 99 %

ค่าเฉลี่ยในสมมุติเดียวกันที่ตามด้วยอักษรที่เหมือนกัน ไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % โดยวิธี

DMRT

ตารางที่ 5 ผลของปุ๋ยเคมีต่อผลผลิตแป้ง (กก./ไร่) ของมันสำปะหลัง 2 พันธุ์ ที่ปลูกในดินต่าง
ชุดดินตาคลี ศูนย์วิจัยพืชไร่นครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ฤดูฝนปี 2554

อัตราปุ๋ย (F) N-P ₂ O ₅ -K ₂ O กก./ไร่	พันธุ์มันสำปะหลัง (V)		ค่าเฉลี่ย
	ระยอง 5	ระยอง 11	
ไนโตรเจน (กก./ไร่)			
0-8-16	590 a	1,034 a	812 a
8-8-16	833 a	1,065 a	949 a
16-8-16	1,001 a	960 a	981 a
24-8-16	681 a	1,166 a	923 a
ฟอสฟอรัส (กก./ไร่)			
16-0-16	744 a	1,085 a	914 a
16-8-16	1,001 a	960 a	981 a
16-16-16	690 a	1,329 a	1,009 a
โพแทสเซียม (กก./ไร่)			
16-8-0	574 a	977 a	776 a
16-8-8	788 a	997 a	893 a
16-8-16	1,001 a	960 a	981 a
16-8-24	911 a	1,179 a	1,045 a
ค่าเฉลี่ย	757	1,088	922

CV. (a) = 27.2 % CV.(b) = 24.1 % พันธุ์ (V) = * ,ปุ๋ย (F) = NS, V x F = NS

NS = ไม่แตกต่างกันทางสถิติ

* = แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95 %

ค่าเฉลี่ยในสมรภูมิเดียวกันที่ตามด้วยอักษรที่เหมือนกัน ไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % โดยวิธี

DMRT

ตารางที่ 6 การดูดีใช้ธาตุอาหาร N P K ของมันสำปะหลัง 2 พันธุ์ ในส่วนของหัว (ผลผลิต) ต้น ใบ และเหง้า เมื่อมีการใช้ปุ๋ยไนโตรเจนระดับต่างๆ ที่ปลูกในดินต่าง
ชุดดินตาคลี ศูนย์วิจัยพืชไร่นครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ฤดูฝนปี 2554

พันธุ์มัน สำปะหลัง	ผลผลิต (กก/ไร่)	หัวมัน (กก/ไร่)			ต้น (กก/ไร่)			ใบ (กก/ไร่)			เหง้า (กก/ไร่)			รวม (กก/ไร่)		
		N	P	K	N	P	K	N	P	K	N	P	K	N	P	K
ระยอง 5	3,165	0.0 (0.00)	3.1 (0.17)	13.2 (0.73)	2.5 (0.66)	1.6 (0.43)	2.9 (0.74)	6.4 (2.53)	1.1 (0.45)	2.1 (0.84)	1.3 (0.46)	0.8 (0.27)	2.9 (1.06)	10.3 (3.65)	6.6 (1.32)	21.2 (3.39)
ระยอง 11	3,683	0.0 (0.00)	3.6 (0.17)	14.1 (0.68)	2.9 (0.61)	2.3 (0.49)	3.3 (0.68)	6.7 (2.26)	1.4 (0.47)	2.6 (0.86)	1.4 (0.41)	0.9 (0.28)	3.7 (1.12)	11.0 (3.28)	8.1 (1.40)	23.7 (3.34)
เฉลี่ย	3,424	0.03	3.34	13.69	2.73	1.92	3.11	6.55	1.26	2.34	1.33	0.84	3.35	10.64	7.35	22.48
ปุ๋ย (F) N-P ₂ O ₅ -K ₂ O กก/ไร่																
0-8-16	3,132	0.0 (0.00)	3.2 (0.17)	13.5 (0.73)	2.1 (0.67)	1.6 (0.52)	2.2 (0.70)	5.6 (2.35)	1.1 (0.46)	1.9 (0.80)	1.1 (0.42)	0.8 (0.29)	3.0 (1.13)	8.9 (3.44)	6.7 (1.44)	20.6 (3.36)
8-8-16	3,636	0.0 (0.00)	3.3 (0.18)	12.9 (0.71)	2.8 (0.64)	2.1 (0.49)	3.2 (0.73)	7.0 (2.4)2	1.4 (0.48)	2.5 (0.86)	1.4 (0.46)	0.9 (0.29)	3.5 (1.10)	11.2 (3.51)	7.7 (1.44)	22.0 (3.39)
16-8-16	3,741	0.0 (0.00)	3.8 (0.18)	14.6 (0.68)	3.4 (0.66)	2.5 (0.48)	3.8 (0.73)	7.1 (2.57)	1.4 (0.53)	2.5 (0.95)	1.5 (0.47)	0.9 (0.29)	3.5 (1.04)	12.1 (3.69)	8.7 (1.47)	24.5 (3.39)
24-8-16	3,189	0.0 (0.00)	3.0 (0.15)	13.8 (0.71)	2.6 (0.58)	1.5 (0.34)	3.2 (0.70)	6.5 (2.23)	1.1 (0.38)	2.5 (0.81)	1.3 (0.41)	0.7 (0.24)	3.4 (1.10)	10.4 (3.23)	6.3 (1.11)	22.9 (3.31)
ปริมาณธาตุอาหาร																
ที่ดูดีใช้ (%)		0.00	19.53	80.47	35.16	24.84	40.00	64.53	12.32	23.15	24.06	15.0	60.91	26.30	18.15	55.56

ตัวเลขใน ( ) หมายถึง ปริมาณธาตุอาหารที่สะสม มีหน่วยเป็น กรัม/กิโลกรัม

ตารางที่ 7 การดูดีใช้ธาตุอาหาร N P K ของมันสำปะหลัง 2 พันธุ์ ในส่วนของหัว (ผลผลิต) ต้น ใบ และเหง้า เมื่อมีการใช้ปุ๋ยฟอสฟอรัสระดับต่างๆ ที่ปลูกในดินต่าง
 ชุดดินตาคลี ศูนย์วิจัยพืชไร่นครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ฤดูฝนปี 2554

พันธุ์มัน สำปะหลัง	ผลผลิต (กก/ไร่)	หัวมัน (กก/ไร่)			ต้น (กก/ไร่)			ใบ (กก/ไร่)			เหง้า (กก/ไร่)			รวม (กก/ไร่)		
		N	P	K	N	P	K	N	P	K	N	P	K	N	P	K
ระยอง 5	3,286	0.0 (0.00)	3.5 (0.17)	14.9 (0.74)	2.8 (0.70)	1.7 (0.44)	3.0 (0.77)	6.6 (2.70)	1.1 (0.46)	2.3 (0.93)	1.4 (0.53)	0.8 (0.28)	2.7 (1.01)	10.9 (3.94)	6.0 (1.36)	23.1 (3.45)
ระยอง 11	4,033	0.0 (0.00)	3.9 (0.17)	15.3 (0.69)	3.4 (0.62)	2.6 (0.49)	3.7 (0.68)	7.0 (2.46)	1.6 (0.55)	2.4 (0.87)	1.5 (0.44)	1.0 (0.29)	3.9 (1.10)	12.0 (3.52)	9.0 (1.50)	25.3 (3.33)
เฉลี่ย	3,660	0.03	3.70	15.13	3.09	2.15	3.35	6.83	1.35	2.36	1.49	0.89	3.31	11.43	7.49	24.15
ปุ๋ย (F) N-P ₂ O ₅ -K ₂ O กก/ไร่																
16-0-16	3,450	0.0 (0.00)	3.1 (0.17)	13.1 (0.74)	2.7 (0.66)	1.7 (0.44)	2.9 (0.73)	5.6 (2.47)	1.1 (0.48)	2.0 (0.87)	1.3 (0.48)	0.8 (0.28)	2.9 (1.03)	9.7 (3.60)	6.7 (1.37)	20.9 (3.37)
16-8-16	3,741	0.0 (0.00)	3.8 (0.18)	14.6 (0.68)	3.4 (0.66)	2.5 (0.48)	3.8 (0.73)	7.1 (2.57)	1.4 (0.53)	2.5 (0.95)	1.5 (0.47)	0.9 (0.29)	3.5 (1.04)	12.1 (3.69)	8.7 (1.47)	24.5 (3.39)
16-16-16	3,787	0.0 (0.00)	4.2 (0.17)	17.7 (0.72)	3.1 (0.67)	2.2 (0.47)	3.3 (0.71)	7.8 (2.70)	1.5 (0.51)	2.6 (0.89)	1.6 (0.51)	0.9 (0.30)	3.5 (1.08)	12.5 (3.88)	7.1 (1.45)	27.1 (3.40)
ปริมาณธาตุอาหาร																
ที่ดูดีใช้ (%)		0.00	19.65	80.35	35.94	25.00	39.06	64.87	12.66	22.47	26.04	15.38	58.58	26.53	17.40	56.07

ตัวเลขใน ( ) หมายถึง ปริมาณธาตุอาหารที่สะสม มีหน่วยเป็น กรัม/กิโลกรัม

ตารางที่ 8 การดูดีใช้ธาตุอาหาร N P K ของมันสำปะหลัง 2 พันธุ์ ในส่วนของหัว (ผลผลิต) ต้น ใบ และเหง้า เมื่อมีการใช้ปุ๋ยโพแทสเซียมระดับต่างๆ ที่ปลูกในดินต่าง
 ชุดดินตาคลี ศูนย์วิจัยพืชไร่นครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ฤดูฝนปี 2554

พันธุ์มัน สำปะหลัง (กก./ไร่)	ผลผลิต	หัวมัน (กก./ไร่)			ต้น (กก./ไร่)			ใบ (กก./ไร่)			เหง้า (กก./ไร่)			รวม (กก./ไร่)		
		N	P	K	N	P	K	N	P	K	N	P	K	N	P	K
ระยอง 5	3,223	0.0 (0.00)	3.3 (0.17)	14.1 (0.72)	2.7 (0.66)	1.7 (0.43)	3.5 (0.85)	7.5 (2.55)	1.4 (0.46)	2.6 (0.89)	1.3 (0.47)	0.8 (0.27)	3.2 (1.13)	11.5 (3.68)	7.1 (1.33)	23.4 (3.60)
ระยอง 11	3,681	0.1 (0.00)	3.5 (0.17)	14.8 (0.70)	3.2 (0.60)	2.2 (0.43)	3.8 (0.70)	7.5 (2.45)	1.5 (0.51)	2.7 (0.89)	1.6 (0.44)	0.9 (0.27)	3.9 (1.12)	12.3 (3.50)	8.3 (1.38)	25.2 (3.42)
เฉลี่ย	3,452	0.04	3.41	14.42	2.94	1.99	3.67	7.50	1.45	2.64	1.45	0.84	3.55	11.92	7.70	24.28
ปุ๋ย (F) N-P ₂ O ₅ -K ₂ O กก./ไร่																
16-8-0	2,903	0.1 (0.00)	2.4 (0.16)	10.5 (0.69)	2.4 (0.59)	1.5 (0.36)	3.3 (0.76)	7.4 (2.30)	1.4 (0.43)	2.6 (0.78)	1.3 (0.44)	0.7 (0.25)	3.1 (1.07)	11.2 (3.33)	5.9 (1.19)	19.5 (3.31)
16-8-8	3,317	0.1 (0.00)	3.2 (0.16)	15.4 (0.78)	2.8 (0.61)	1.7 (0.37)	3.8 (0.80)	7.6 (2.49)	1.4 (0.46)	2.6 (0.89)	1.4 (0.44)	0.8 (0.25)	3.8 (1.22)	11.8 (3.34)	7.0 (1.23)	25.6 (3.69)
16-8-16	3,741	0.0 (0.00)	3.8 (0.18)	14.6 (0.68)	3.4 (0.66)	2.5 (0.48)	3.8 (0.73)	7.1 (2.57)	1.4 (0.53)	2.5 (0.95)	1.5 (0.47)	0.9 (0.29)	3.5 (1.04)	12.1 (3.69)	8.7 (1.47)	24.5 (3.39)
16-8-24	3,846	0.0 (0.00)	4.3 (0.18)	17.1 (0.70)	3.1 (0.67)	2.4 (0.53)	3.8 (0.83)	7.9 (2.63)	1.6 (0.53)	2.8 (0.95)	1.6 (0.48)	1.0 (0.30)	3.8 (1.16)	12.6 (3.78)	9.2 (1.53)	27.6 (3.65)
ปริมาณธาตุอาหาร																
ที่ดูดีใช้ (%)		0.28	19.16	80.56	33.91	23.48	42.61	64.79	12.53	22.68	24.79	14.53	60.68	27.15	17.53	55.32

ตัวเลขใน ( ) หมายถึง ปริมาณธาตุอาหารที่สะสม มีหน่วยเป็น กรัม/กิโลกรัม

ตารางที่ 9 ต้นทุน รายได้ กำไรสุทธิ กำไรเพิ่ม ต้นทุนเพิ่ม และอัตราผลตอบแทนส่วนเพิ่ม (MRR) เมื่อจำหน่าย
 มันสำปะหลังในรูปหัวสดของการปลูกมันสำปะหลัง 2 พันธุ์ ที่ปลูกในดินต่าง ชุดดินตาคลี
 ศูนย์วิจัยพืชไร่ นครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ฤดูฝนปี 2554

ตำรับการทดลอง	ต้นทุน (บาท/ไร่)	รายได้ (บาท/ไร่)	กำไรสุทธิ (บาท/ไร่)	กำไรเพิ่ม (บาท/ไร่)	ต้นทุนเพิ่ม (บาท/ไร่)	MRR (%)
พันธุ์มันสำปะหลัง(V)						
ระยอง 5	4,164	5,923	1,760	-	-	-
ระยอง 11	4,478	7,733	3,255	1,495	315	475
ปุ๋ย (F) N-P ₂ O ₅ -K ₂ O กก./ไร่						
ไนโตรเจน (กก./ไร่)						
0-8-16	3,998	6,257	2,258	-	-	-
8-8-16	4,294	7,203	2,908	650	296	220
16-8-16	4,537	7,436	2,899	-	243	-
24-8-16	4,530	5,944	1,415	-	-	-
ฟอสฟอรัส (กก./ไร่)						
16-0-16	4,061	6,882	2,821	-	-	-
16-8-16	4,537	7,436	2,899	78	476	16
16-16-16	4,812	7,512	2,700	-	-	-
โพแทสเซียม (กก./ไร่)						
16-8-0	3,708	5,830	2,121	-	-	-
16-8-8	4,130	6,642	2,512	391	422	93
16-8-16	4,537	7,436	2,899	387	407	95
16-8-24	4,817	7,750	2,933	34	280	12

ปี 2554 ราคาหัวมัน 2.10 บาท/กก. (แบ่ง 30 %) คิดลดลง % ละ 0.03 บาท/กก.

ค่าชุดและค่าขนส่งหัว 0.40 บาท/กก. ค่าปลูกและค่าใส่ปุ๋ย ดูแลรักษา 1,720 บาท/ไร่

ปุ๋ย 46-0-0 ราคา 11.80 บาท/กก. ปุ๋ย 18-46-0 ราคา 20.00 บาท/กก.

ปุ๋ย 0-0-60 ราคา 18.30 บาท/กก.